

Weerbaarheid bij militaire en hybride dreiging

Sector-analyse
juni 2025



VERBOND VAN VERZEKERAARS

Scenario's weerbaarheid bij militaire en hybride dreiging

Uitwerking in 3 voorstelbare scenario's*



Uitval internet en telefonie door sabotage statelijke actor

- Duur: 72 uur
- Omvang: uitval één grote landelijke mobiele telefoonaanbieder; ga uit van 'jouw werkgebied'
- Gevolgen: uitval van mobiele netwerken, internetverbinding en vaste lijn; verstoring IoT, toonbankbetalingsverkeer en handel; uitval pinautomaten; treinverkeer belemmerd etc.



Uitval elektriciteit door sabotage statelijke actor

- Duur: 72 uur
- Omvang: 2 miljoen klanten; ga uit van 'jouw werkgebied'
- Gevolgen: uitval groot deel telecommunicatie; verstoring toonbankbetalingsverkeer en uitval pinautomaten; verkeer loopt vast; uitval van nuts na ong. 1 dag (verwarming, en drinkwater vanaf 2 hoog), ontregeling aanvoer diesel etc.



Artikel 5 situatie / strategische bijstand

- Duur: langdurig
- Focus op langdurige logistieke verstoringen
- Gevolgen: int. handel en toe-/doorvoer vallen stil, maximale druk op zorgsysteem, arbeidsmigranten uit oosten gaan terug, Defensie geen ruimte voor 3e hoofdtaak etc.

*De inhoud van de drie scenario's is afkomstig van het ministerie van EZ en KGG, i.a.m. de sectoren telecom en elektriciteit. De parameters zijn in overleg met VNO-NCW en MKB-Nederland overeen gekomen en zijn in lijn met de aanpak van diverse Europese landen.

Recente voorbeelden

• Live

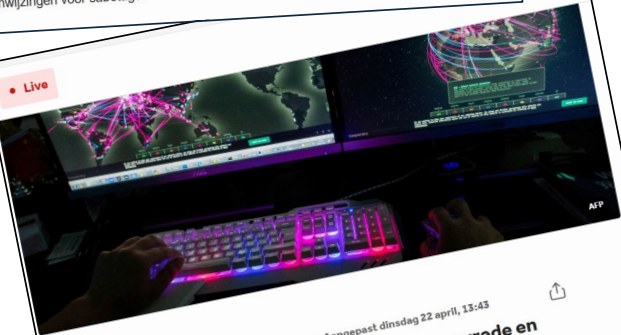


NOS Nieuws • Vrijdag 21 maart, 04:24 • Aangepast vrijdag 21 maart, 09:40

Hele dag geen vluchten op Heathrow na stroomstoring door brand

In Groot-Brittannië is het vliegveld van Heathrow gesloten vanwege een grote brand in een stroomstation. Het vliegveld bij Londen, het grootste van Europa, zit hierdoor zonder stroom. Volgens minister van Energie Miliband zijn er geen aanwijzingen voor sabotage.

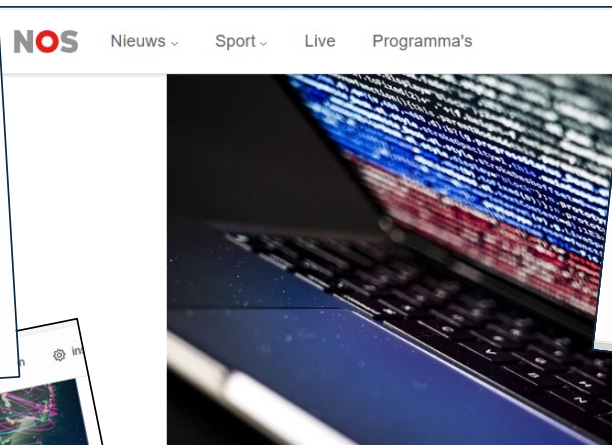
• Live



NOS Nieuws • Dinsdag 22 april, 10:51 • Aangepast dinsdag 22 april, 13:43

MIVD: Nederland in grijs gebied tussen vrede en oorlog

Nederland bevindt zich in het grijze gebied tussen vrede en oorlog, schrijft de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) in het [jaarverslag](#). "Ons land wordt steeds vaker geconfronteerd met statelijke actoren die met hybride aanvallen onze samenleving proberen te ontwrichten en te verzwakken", aldus



NOS Nieuws • Zaterdag, 15:19 • Aangepast zaterdag, 21:57

Ruim vijftig websites Nederland deze week doelwit pro-Russische hackersgroep

 **Stan Hulsen**
redacteur Tech

 **Semina Ajrovic**
Datajournalist

Meer dan vijftig Nederlandse websites zijn deze week doelwit geweest van een pro-Russische hackersgroep. Dat is het grootste aantal in twee jaar tijd, blijkt uit een analyse van de NOS. Het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) monitort de situatie.

Menu **nrc** Abonnementen Podcasts Digitale krant

Oorzaak grote treinstoring 'zou sabotage kunnen zijn', aldus minister Van Weel

Schiphol Vanuit Utrecht en Amsterdam rijden tot zeker 23.00 uur geen treinen van en naar Schiphol. Er worden geen NS-bussen ingezet, omdat de storing te groot is.

Emma Vos en Ruben Stilt
24 juni 2025 om 9:39 • Leestijd 1 minuut

Luisteren Leestijd

de Telegraaf



NAVO-top onder hoogspanning: stroomstoring mogelijk geen toeval

Premier Dick Schoof sluit sabotage bij de stroomstoring op Schiphol niet uit, juist nu de NAVO-top in Den Haag van start is gegaan. Deze bijeenkomst is namelijk een enorme veiligheidsoperatie. Ook de komst van Trump draagt hieraan bij en wordt aan het eind van de middag verwacht.

1 uur geleden

Video Dick Schoof NAVO Den Haag Luchthaven Schiphol Donald Trump jr.

Delen

A photograph of a city street scene. A building's ground floor is completely covered in large sheets of light-colored plywood, suggesting a renovation or construction project. Two ladders, one orange and one silver, are leaning against the plywood wall. In the foreground, there are orange traffic cones and a metal crowd control barrier. The upper floors of the building have large windows and a fire escape is visible on the left. The text 'Weerbaarheid verzekeringssector' is overlaid in white on a dark green semi-transparent background.

Weerbaarheid verzekeringssector

De verzekeringssector in Nederland is weerbaar



Stand van zaken

- **Financiële dienstverleners** – banken en verzekeraars in het bijzonder – staan onder **indringend overheidstoezicht** om de stabiliteit van de financiële markten te waarborgen. Er worden eisen gesteld aan de bedrijfscontinuïteit en weerbaarheid van instellingen onder uitzonderlijke omstandigheden. De regelingen en plannen hiervoor worden periodiek onderworpen aan stresstests.
- Door het wettelijke **molestverbod**, de **NHT-pool** en mogelijke **noodingrepen** van de minister van Financiën in buitengewone omstandigheden wordt de **financiële positie van verzekeraars beschermd**. Deze waarborgen (naast o.a. kapitaalseisen en regulier toezicht) schragen de vitale functie van verzekeraars in buitengewone omstandigheden.

Cyberweerbaarheid sector voldoet aan wet- en regelgeving

Stand van zaken

- **DORA verplicht** financiële instellingen – waaronder verzekeraars – om op een professionele manier te voorzien in een hoge mate van **cyberweerbaarheid**. Op basis van DORA moeten bedrijven zich op allerlei cyberdreigingen en rampscenario's voorbereiden. Grotere verzekeraars moeten zich ook op hun weerbaarheid laten **testen**. De Europese Commissie gaat toezien op de weerbaarheid van 'derde partijen' die Europa-breed als leverancier actief zijn. Dit komt de weerbaarheid van de sector ten goede.
- Aandachtspunten zijn dat cross-sectorale afstemming en coördinatie van belang zijn. Duidelijk moet zijn welke maatregelen banken of andere ketenpartners hebben genomen. Anders kan het gebeuren dat verzekeraars weliswaar noodvoorzieningen hebben getroffen maar het proces elders in de keten alsnog vastloopt. Hierbij wordt de afhankelijkheid van de VS als aandachtspunt gezien, evenals het insiders-risico.

Dekkingsvraagstukken



Groot molest – schadeverzekeringen, art. 3:38 Wft

Gewapend conflict

Burgeroorlog

Opstand

Binnenlandse onlusten

Oproer

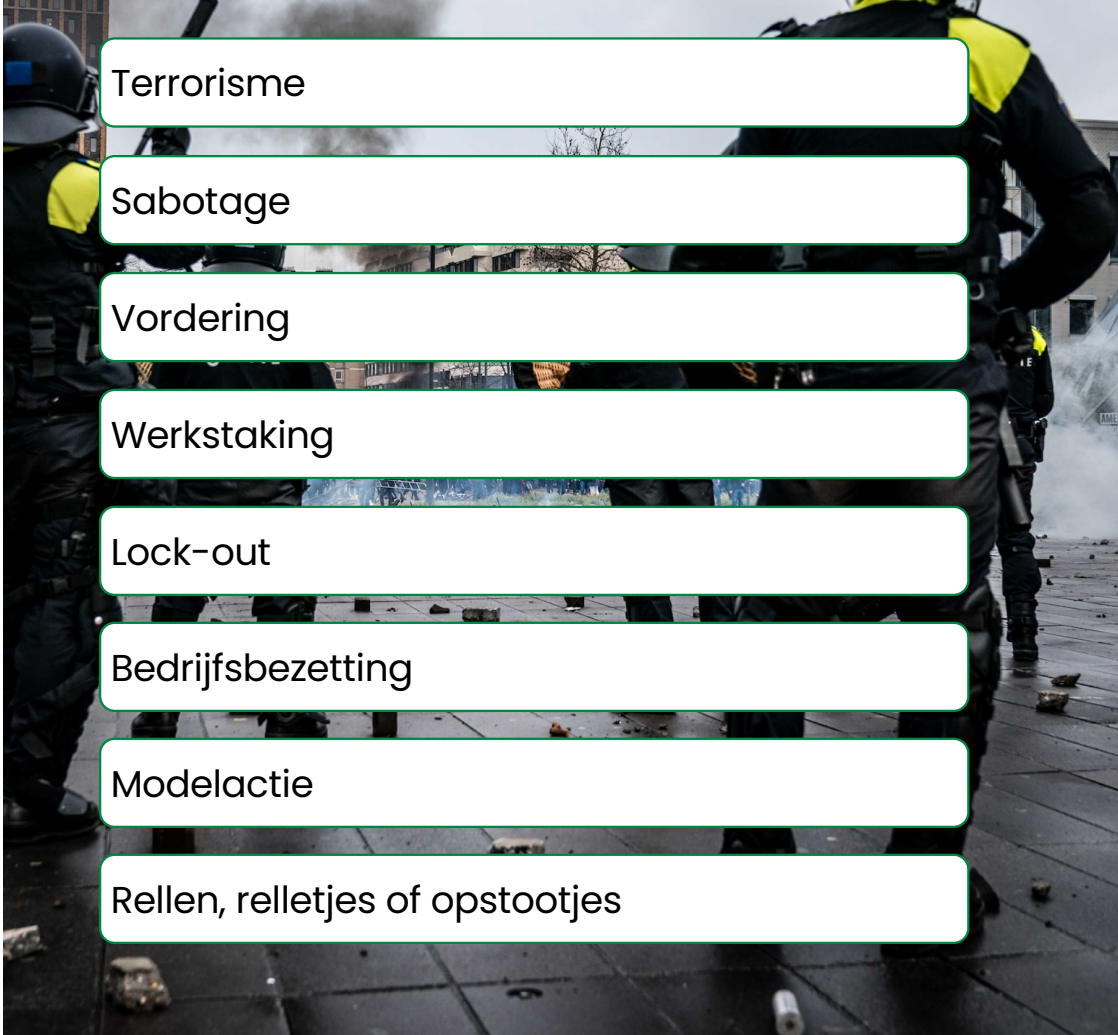
Muiterij

Art. 3:38 Wft verbiedt schadeverzekeraars met zetel in Nederland om groot molest in Nederland te verzekeren.

Het wetsartikel voorkomt het omvallen van verzekeraars door niet te dragen schades.

- In zee-, transport-, luchtvaart- en reisverzekeringen is het toegestaan risico's van molest te verzekeren in de algemeen gebruikelijke molestclausules zolang DNB daartegen geen bedenkingen naar voren heeft gebracht.
- Op grond van art. 1:6 lid 1 sub d Wft mogen onderlinge verzekeraars groot molest wel verzekeren.
- Bijkantoren van buitenlandse verzekeraars mogen molest wel verzekeren (afhankelijk van wettelijk kader en herverzekeraars).

Overige vormen van molest



Terrorisme

Sabotage

Vordering

Werkstaking

Lock-out

Bedrijfsbezetting

Modelactie

Rellen, relletjes of opstootjes

De overige vormen van molest (oftewel klein molest) zijn verzekeraar.

Het verzekeringstechnisch risico van terrorisme is tot € 1 miljard per jaar beperkt. Hiervoor beschikt de sector over de NHT.

De resterende vormen van klein molest kennen geen financiële begrenzing. Als de schade problematisch omvangrijk is of wordt, kan deze onder omstandigheden onder de noemer groot molest vallen. In dat geval is de schade op grond van art. 3:38 Wft niet verzekeraar.

Wat gebeurt er bij het invoeren van art. 5 NAVO?

Uitgangspunten:

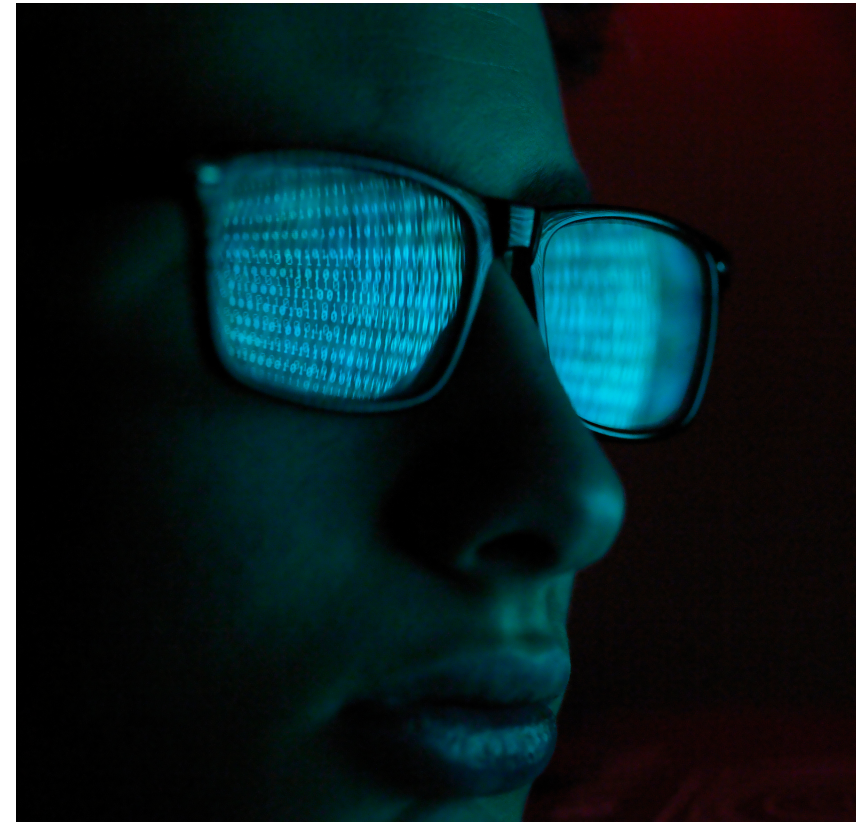
- **Groot molest is in evidente gevallen aan de orde** (bijv. tijdens grootschalige vijandige aanvallen na een oorlogsverklaring) **of wordt getriggerd in het kader van het Protocol Grootschalige Calamiteiten** (bindende zelfregulering) van het Verbond.
- Voor groot molest moet er een **verband** zijn tussen de schade en de oorlogshandelingen door een vijandelijke statelijke actor, direct of indirect.
- Daarnaast is voor de toepasselijkheid van groot molest een **weging** van factoren aan de orde zoals de omvang van de schade, het aantal gedupeerden, de maatschappelijke impact, geen geïsoleerd incident, kans op herhaling, etc.

Het invoeren van art 5 NAVO betekent niet dat geen enkele schade verzekerd is. Consumenten kunnen bijvoorbeeld nog steeds dekking hebben voor hun huis of auto.



Cyberrisico's

- **Cyberrisico's zijn in basis verzekeraar. In een concrete oorlogssituatie kunnen cyberverstoringen een militair machtsmiddel zijn. De schade als gevolg van een verstoring valt dan in beginsel onder de werking van 3:38 Wft (groot molest) en is dus niet verzekeraar.**
- Andere cyberincidenten - ongeacht de actor - vallen niet onder groot molest. Zij kunnen mogelijk wel als één van de overige vormen van molest (als klein molest dus) worden beschouwd. Het terrorisme risico daarvan is tot € 1 miljard per jaar begrensd en overige vormen van klein molest of andersoortige risico's niet. Er is geen algemene limiet aan de verzekeraarheid van cybercriminaliteit.



Take aways

- Schade als gevolg van groot molest is niet verzekerbbaar
- Interstatelijke cyber kan onder groot of klein molest vallen
- Groot grijs gebied

